

Gitanos, immigració i crisi

Els immigrants aporten un benefici macroeconòmic i és impossible imaginar la Catalunya del futur sense ells

JOSEP OLIVER ALONSO, catedràtic d'Economia Aplicada (UAB)

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 23 de setembre del 2010

Sembla que els europeus no serem capaços d'evitar, per la crisi econòmica i les seves angoixes, el renaixement de la xenofòbia i el racisme. A França, Sarkozy llança la seva croada contra els gitanos búlgars i romanesos. A Suècia, la ultradreta ha entrat al Parlament amb un agressiu discurs contra la immigració. I el mateix va passar anteriorment a Holanda. A Alemanya inquieta que Theo Sa-rrazin, fins fa pocs dies membre del Bundesbank i destacat militant socialista, acusés els turcs, entre altres coses, de falta de voluntat d'integració. I encara que la majoria de la premsa germànica s'ha posicionat en contra de les seves tesis, les enquestes mostren un nivell d'acceptació d'aquestes pròxim al 30%. A Itàlia, no hi ha res de nou sota el sol. Però l'any passat Berlusconi ja es va despatxar amb unes mesures no gaire diferents de les que ha adoptat ara la presidència francesa. I a Catalunya el PP ha vist en l'agitació d'un suposat malestar contra la immigració un cataplasma per a les seves males perspectives electorals. I els resultats d'algunes enquestes suggereixen que, potser, Alicia Sánchez Camacho no va del tot desencaminada.

Davant aquesta onada de populisme, xenofòbia i demagògia que ens envaeix, ¿què es pot fer? En primer lloc, i per sobre de tot, ser honestos amb nosaltres mateixos i avaluar seriosament els beneficis, i també els costos, del procés migratori. En l'àmbit d'aquests últims, no s'ha de llençar en sac foradat la pèrdua de benestar, individual i col·lectiu, de

barris o municipis on s'ha produït un procés de creixent guetització immigrant. La llei de barris em va semblar un intent lloable d'abordar part dels problemes. Però, probablement, el seu abast financer va ser limitat per les restriccions pressupostàries d'un injust sistema de finançament de la Generalitat. Atès que la immigració genera un saldo positiu, a favor dels nadius, entre la contribució dels immigrants i la utilització que ells efectuen dels serveis públics, una política d'integració adequada hauria de destinar el gros d'aquests recursos als àmbits territorials on la immigració es concentra en un nombre més alt. I això és especialment cert en la política educativa, que hauria de distribuir els immigrants més enllà del seu barri de residència, per evitar una acumulació excessiva que impedeixi una correcta integració d'aquesta nova generació de fills d'arribats de fora. Com es pot veure, els costos que genera la immigració són, la majoria, individuals.

Pel que fa als beneficis, aquests tenen un caràcter col·lectiu, macroeconòmic. Ja n'he indicat el primer: la immigració, fins a l'inici de la crisi, s'ha pagat la seva estada a Espanya generant més ingressos públics (per impostos i, especialment, per cotitzacions socials) que les despeses públiques que ha absorbit, de forma que ha aportat prop del 25% de l'augment de l'IRPF, l'IVA, els impostos especials i les cotitzacions socials. Aquesta tendència a favor nostre deriva de la seva especial estructura demogràfica (el 2009, a Catalunya prop del 63% de la immigració d'edats compreses entre els 16 i els 64 anys tenia entre 25 i 44 anys, davant del 45% en els nadius). En segon terme, la seva contribució a l'avanç del benestar: entre els anys 2000 i 2007, la seva aportació explica al voltant del 40% del creixement del PIB català, i al voltant del 35% de l'espanyol. En tercer lloc, la complementaritat en el mercat de treball. La forta expansió de l'ocupació entre el 1996 i el

2008 (des dels 2,1 als 3,4 milions de llocs a Catalunya) reflecteix tant la notable aportació de la immigració a aquest augment (un 52% del total) com, especialment, la substitució de nadius en els treballs menys qualificats. Finalment, el xoc immigratori ha suposat un rejuveniment de la nostra malparada demografia. Entre el 1996 i el 2009, els catalans de 16 a 34 anys van retrocedir en gairebé 460.000 persones, com a resultat del col·lapse anterior de la natalitat, al mateix temps que els de 35 a 64 van augmentar en 300.000. Aquest envelliment de la mà d'obra potencial es va compensar, parcialment, per l'entrada d'uns 465.000 immigrants de 16 a 34 anys (als quals s'ha d'afegir 450.000 més de 35 a 64). Fins i tot avui, amb l'atur existent, la immigració representa gairebé el 20% de l'ocupació a Catalunya (uns 600.000 llocs de treball), i prop del 26% dels ocupats joves (de 16 a 34 anys).

El debat a plantejar ara no és sobre si necessitem, o volem, la immigració. Justament perquè ha cobert el nostre buit demogràfic, la immigració és aquí per quedar-s'hi, perquè un país que va decidir no tenir fills va decidir també, potser sense saber-ho, tenir immigració. De fet, no podem pensar la Catalunya del futur sense els immigrants: representen ja gairebé el 30% de la població activa de 16 a 34 anys. El repte és continuar insistint en una integració que eviti que el que són beneficis col·lectius s'acabin percebent com a costos per una part de la població. Tots ens hem beneficiat de la immigració. Tots hem de contribuir a assumir els costos d'integració que genera.